

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงสถาปนาขึ้น ณ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎ์ เพื่อเป็นสถาบันการศึกษา พระไตรปิฎก และวิชาชั้นสูงสำหรับพระภิกษุ สามเณร และ คฤหัสถ์ ซึ่งได้มีพัฒนาการมาโดยลำดับ เพื่อเป็นการสืบสาน พระปณิธานของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระพิมพ์มรดกธรรม (ชื่อย่อ:ฐานทอดมมหาเถร) ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ในขณะนั้นได้ขยายการเรียนการสอนถึงระดับปริญญาตรีโดยเปิดสอนคณะพุทธศาสตร์ เป็นคณะแรก เมื่อวันที่ 9 มกราคม พุทธศักราช 2490

ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยฯ เปิดสอนทั้งสิ้น 5 คณะวิชา (ส่วนกลาง) 10 วิทยาเขต 5 วิทยาลัยสงฆ์ 12 โครงการขยาย ห้องเรียน และ 4 หน่วยวิทยบริการ และมีสถาบันสมทบอีก 4 แห่ง คือ วิทยาลัยพระพุทธศาสนาคลองกุ่ม ขอนบอก ประเทศ เกาหลีใต้ มหาปัญญาวิทยาลัย หาดใหญ่ สงขลา มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา จีนจู้ ไต้หวัน และสถาบันการศึกษา พระพุทธศาสนาชั้นสูงเมืองแคนดี ประเทศศรีลังกา

มหาวิทยาลัยฯ ได้รับการประเมินรอบแรกจาก สมศ. เมื่อ กันยายน พ.ศ. 2548 โดยใช้ผลการดำเนินงานปีการศึกษา 2546 เป็นข้อมูลการประเมินคุณภาพภายนอก ในการประเมินรอบสองมีระยะห่างจากรอบแรกประมาณ 2 ปี ทำให้ยังไม่ สามารถเห็นผลของแผนพัฒนาอย่างทันที

ในการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก รอบที่ 2 มหาวิทยาลัยฯ จัดอยู่ในกลุ่มผลิตบัณฑิตและพัฒนาสังคม และ ขอบรับการประเมินเพียงกลุ่มสาขาเดียว คือ กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทั้งนี้กลุ่มสาขาวิชาศึกษาศาสตร์และครุ ศาสตร์ จะขอรับการประเมินในกลุ่มสาขามนุษย์ฯ ด้วยการของขบประมาณดำเนินการอยู่ในกลุ่มสาขาดังกล่าว

อนึ่ง รายงานจากการประเมินคุณภาพรอบที่ 1 กรรมการประเมินภายนอกได้ให้ข้อคิดเห็นสำคัญไว้ประการหนึ่งว่า “การทำตามเกณฑ์ดังกล่าวอย่างเคร่งครัดทำให้มหาวิทยาลัยมีแนวโน้มที่จะปรับตัวให้เป็นไปตามค่านิยมชีวิตซึ่งเป็นของ มหาวิทยาลัยทางโลก และไม่สะท้อนลักษณะเฉพาะทางของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ทางมหาวิทยาลัยเองก็รู้สึกอึด อัด เพราะเป็นแนวโน้มที่จะทำให้มหาวิทยาลัยสงฆ์ค่อย ๆ กลายสภาพเป็นมหาวิทยาลัยทางโลก และสูญเสียอัตลักษณ์ซึ่งมี มาแต่เดิม อันเป็นพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระผู้ทรงสถาปนามหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย เพื่อให้เป็นแหล่งการศึกษาชั้นสูงของสงฆ์ ปัญหานี้มีมาตั้งแต่การขอรับรองหลักสูตรจากทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่ง กรรมการใช้เกณฑ์ของมหาวิทยาลัยทางโลก และมหาวิทยาลัยต้องวางและปรับหลักสูตรให้เป็นไปตามนั้น เพื่อให้ได้รับการ อนุมัติหลักสูตร” ซึ่งประเด็นปัญหาดังกล่าวยังคงอยู่

ในการประเมินคุณภาพรอบที่ 2 มหาวิทยาลัยฯ ได้ขอปรับแก้ไขหลายตัวบ่งชี้ไปยัง สมศ. แต่ได้รับอนุมัติเพียง 2 ตัว บ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 ร้อยละของบัณฑิตระดับปริญญาตรีที่ได้งานทำและประกอบอาชีพอิสระ หรือ สนองงานของคณะ สงฆ์ภายใน 1 ปี นับจากวันที่สำเร็จการศึกษา และ 1.3 ร้อยละของบัณฑิตที่ได้รับเงินเดือนเริ่มต้นเป็นไปตามเกณฑ์ หรือ ที่ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ และ ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรม ยังมีตัวบ่งชี้ที่ 3.6 รายรับของสถาบันใน การให้บริการวิชาการ และ วิชาชีพในนามสถาบันต่ออาจารย์ (บาทต่อคน) ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ที่ขัดกับหลักปฏิบัติทั้งนี้เพราะ ภารกิจด้านบริการวิชาการ และ ทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ด้านการศาสนา เป็นภารกิจที่สร้างสรรค์ สืบสานพัฒนา จิตใจของมนุษย์ ซึ่งงบประมาณส่วนหนึ่งได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล และส่วนหนึ่งมาศรัทธาของพุทธศาสนิกชน ซึ่ง

ไม่สามารถนำมาเป็นชี้วัดคุณภาพของการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยได้อย่างเหมาะสมกับอัตลักษณ์ที่แท้จริงของมหาวิทยาลัยได้

อนึ่งมหาวิทยาลัยฯ ยังมีอีกหลายตัวบ่งชี้ที่ยังไม่ได้ปรับแก้ เช่น การวัดคุณภาพอาจารย์ ซึ่งวัดแบบทางตะวันตกด้วยคุณวุฒิทางการศึกษา หรือ ตำแหน่งทางวิชาการทางโลก และตัวชี้วัดด้านความพึงใจของบัณฑิต เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยจำนวนมากเป็นพระสงฆ์ผู้มีสมณศักดิ์และมีความรู้ทางปรีชญธรรมชั้นสูง ที่ควรได้รับการยกย่องให้เป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพของคณาจารย์ได้อีกมิติหนึ่ง

ดังนั้นการใช้ตัวบ่งชี้ของ สมศ. ทั้งหมดในการประเมินคุณภาพ อาจไม่สะท้อนธรรมชาติของมหาวิทยาลัยฯ ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อการรับรองคุณภาพการจัดการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ดี ได้รับรองรองมาตรฐาน โดยผลการประเมินใน 7 มาตรฐานที่ระดับดี มีคะแนนที่ 3.97 และ ในมาตรฐานตามพันธกิจที่ระดับ ดี มีคะแนนที่ 3.98 และได้รับการรับรองมาตรฐานในทุกกลุ่มกลุ่มสาขา ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชาและระดับมหาวิทยาลัย

มาตรฐาน	ระดับมหาวิทยาลัย	
	คะแนน	ผลการประเมิน
มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต	3.25	พอใช้
มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานด้านการวิจัยและงานสร้างสรรค์	3.80	ดี
มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานด้านการบริการวิชาการ	4.33	ดี
มาตรฐานที่ 4 มาตรฐานด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม	5.00	ดีมาก
ผลประเมิน 4 มาตรฐาน	3.98	ดี
มาตรฐานที่ 5 มาตรฐานด้านการพัฒนาสถาบันและบุคลากร	4.36	ดี
มาตรฐานที่ 6 มาตรฐานด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน	3.56	ดี
มาตรฐานที่ 7 มาตรฐานด้านระบบการประกันคุณภาพ	4.00	ดี
ผลประเมิน 7 มาตรฐาน	3.97	ดี
สรุปผลประเมิน (รับรอง/รับรองแบบมีเงื่อนไข/ไม่รับรอง)		รับรอง

รายละเอียดการประเมินตามรายมาตรฐานมีดังนี้

มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต

มหาวิทยาลัยฯ มีความมุ่งมั่นอย่างสูงในการพัฒนาบุคลากรทั้งบรรพชิต และ คฤหัสถ์เพื่อเป็นศาสนทายาท ให้มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนาและพัฒนาสังคม และความเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ ประเทศไทยจำเป็นต้องมีมหาวิทยาลัยเฉพาะทางที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ด้านพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ในการบริหารจัดการของคณะสงฆ์ ตลอดจน วิทยาการในการพัฒนาบรรพชิตและคฤหัสถ์ให้มีโลกทัศน์กว้างไกล มีความสามารถในการ

แก้ปัญหา โดยที่บัณฑิตจะได้บูรณาการศาสตร์ด้านพระพุทธศาสนากับศาสตร์อื่น ๆ ในการเผยแผ่ และ พัฒนาสังคม และ จิตใจของประชากรไทย

ดังนั้นการกำหนดให้พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ แม้ไม่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่การให้งบประมาณ สนับสนุนอย่างต่อเนื่องและเพียงพอกับมหาวิทยาลัยฯ เป็นสิ่งที่จำเป็น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นทั้ง หน่วยงานที่พัฒนาศาสนทายาท และเป็นหน่วยงานที่เป็นทั้งแกนนำในการจัดกิจกรรม เผยแผ่พระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยฯมีความพยายามที่จะนำหลักความรู้ความคิดตามแนวพระพุทธศาสนามาเป็นพื้นฐาน ทั้งในระดับ ปริญญาตรี ระดับปริญญาโท และ ปริญญาเอก โดยในปีการศึกษา 2549 มีหลักสูตรที่เปิดสอนทั้งสิ้น 28 หลักสูตร

ผลการประเมินคุณภาพภายนอกตามตัวบ่งชี้ของมาตรฐานที่ 1 อยู่ระดับ พอใช้ ที่ระดับคะแนน 3.25 จุดอ่อนที่ทำให้ ผลการประเมินไม่เป็นไปตามเป้าหมายมี 2 ประการ คือ ตัวบ่งชี้ร่วมบางตัวบ่งชี้ยังไม่สะท้อนธรรมชาติของมหาวิทยาลัย และจุดที่ต้องพัฒนาเร่งด่วน คือ ตัวบ่งชี้เฉพาะทั้งสองตัว มหาวิทยาลัยฯ ควรหามาตรการสร้างความเข้าใจกับบุคลากร และ เพิ่มการนำผลงานวิทยานิพนธ์ไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารมาตรฐานสากลให้มากขึ้น โดยมหาวิทยาลัยฯ อาจจะแสดง บทบาทในการเป็นผู้นำและสร้างมาตรฐานในการพิมพ์เผยแพร่วิชาการด้านพุทธศาสตร์ต่อไป

มาตรฐานด้านวิจัยและงานสร้างสรรค์

มหาวิทยาลัยฯมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนเงินวิจัย โดยมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัย ไว้ร้อยละ 5 ของ งบประมาณอุดหนุนทั้งหมดมาส่งเสริมงานวิจัย แม้ว่าในแผนพัฒนาระยะที่ 9 จะดำเนินงานได้เพียงร้อยละ 2.38 มหาวิทยาลัยฯได้จัดสรรทุนทั้งงานวิจัยเฉพาะทางด้านพระพุทธศาสนา / งานวิจัยสถาบัน บางส่วนของหัวข้องานวิจัย ประกอบด้วย การศึกษาเทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า การศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการฆ่าตัวตาย โดยใช้หลักพุทธ ศาสตร์ ด้านการวิจัยสถาบันประกอบด้วย การติดตามผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย การดำเนินประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รวมทั้งในวิทยาเขตต่างมีงานวิจัย หลายชิ้นเช่น ในวิทยาเขตนครราชสีมา งานวิจัยที่พัฒนาการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย เช่น สภาพและปัญหาการเรียน การสอนบาลีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาแปลไทยเป็นมคธ เป็นต้น

ผลการประเมินมาตรฐานด้านวิจัยและงานสร้างสรรค์ อยู่ในระดับดี ที่ระดับคะแนน 3.80 โดยมีจุดที่ต้องพัฒนาการ ส่งเสริม และผลักดันให้คณาจารย์ขอทุนวิจัยทั้งภายใน และ ภายนอก ซึ่งมหาวิทยาลัยฯ อาจใช้กลยุทธ์ของการสร้าง เครื่องมือการทำงานวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัยอื่น เป็นต้น

มาตรฐานด้านบริการวิชาการ

มหาวิทยาลัยฯ สนับสนุนการบริการวิชาการแก่สังคมควบคู่ไปกับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยฯ เช่นทุก หลักสูตรกำหนดให้พระนิสิตที่จะสำเร็จการศึกษาปฏิบัติศาสนกิจให้บริการวิชาการแก่สังคมเป็นเวลาหนึ่งปี และบาง รายวิชาก็ยังกำหนดให้พระนิสิต/นิสิตต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ได้แก่การกำหนดให้พระนิสิต/นิสิตจากคณะครุ ศาสตร์ต้องมีกิจกรรมสอนวิชาศีลธรรมหรือพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้รับการตอบ รับจากสถานศึกษาเป็นอย่างดี

ผลการประเมินมาตรฐานด้านการบริการวิชาการอยู่ในระดับดี ที่ระดับคะแนน 4.33 เนื่องจากมหาวิทยาลัยฯ มี กิจกรรมและโครงการที่จัดให้บริการวิชาการแก่สังคม มีส่วนร่วมในการยกระดับพัฒนาจิตใจของมนุษย์อย่างชัดเจน แต่ตัว บ่งชี้ที่ต้องปรับแก้ไขให้เหมาะสมกับธรรมชาติของมหาวิทยาลัยคือ รายรับของสถาบันในการให้บริการวิชาการและวิชาชีพ

ในนามสถาบันต่ออาจารย์ประจำ ดังได้กล่าวไปแล้วว่ากิจกรรมบริการทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเป็นกิจกรรมทาง
ศาสนาที่ไม่สามารถเรียกเก็บเงินค่าตอบแทนเพื่อเป็นรายได้ของมหาวิทยาลัย แต่กิจกรรมเหล่านั้นสามารถดำเนินไปได้
โดยอาศัยศรัทธาจากพุทธศาสนิกชน

มาตรฐานด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยฯ มีนโยบายดังนี้ 1) พัฒนาศักยภาพของมหาวิทยาลัยในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การทำนุ
บำรุงศิลปะและวัฒนธรรม 2) ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การทำนุบำรุงศิลปะและ
วัฒนธรรม 3) ส่งเสริมและสนับสนุนพัฒนาทางจิตใจควบคู่กับการพัฒนาทางวัตถุ บนพื้นฐานแห่งหลักธรรมทาง
พระพุทธศาสนา และความเจริญของบ้านเมือง โครงการที่มหาวิทยาลัยฯ ดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คือ พระไตรปิฎก
ซึ่งเป็นหลักคำสอนขั้นปฐมภูมิ (Primary Resources) ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นมาตรฐานกลางในการ
ตรวจสอบความถูกต้องแห่งพระสัทธรรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยมหาวิทยาลัยฯ ได้อ้างอิงหลักธรรมเทียบเคียง
พระไตรปิฎกจากหลากหลายแหล่ง เช่น พม่า ศรีลังกาเป็นต้น และได้แปลพระไตรปิฎกออกเป็นภาษาไทยเพื่อสะดวกใน
การเผยแผ่ทั้งในรูปแบบการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม จำนวน 45 เล่ม ที่เปิดโอกาสให้ศาสนิกชนมีส่วนร่วมจัดซื้อเพื่อถวายหรือมอบ
ให้วัด ห้องสมุด สถานปฏิบัติธรรมหรือสถานศึกษาทั่วประเทศ และพัฒนาระบบฐานข้อมูลการสืบค้นพระไตรปิฎก
ภาษาไทย ทั้งภาษาไทย และ ภาษาบาลี หนึ่ง เมื่อวันที่ 26-31 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 มหาวิทยาลัยฯ เป็นเจ้าภาพหลักในการ
จัดการประชุมนานาชาติในวันวิสาขบูชา ที่พระพุทธมณฑล โดยมีผู้แทนพระสังฆราช พระสงฆ์ผู้นำศาสนาพุทธกว่า 60
ประเทศที่จะเข้าร่วมงานในครั้งนี้

ผลการประเมินมาตรฐานด้านทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม อยู่ในระดับดีมาก ที่ระดับคะแนน 5.00 กิจกรรมใน
การอนุรักษ์ พัฒนา และเสริมสร้างเอกลักษณ์ ทั้งบุคลากร และพระนิสิต/นิสิตมีส่วนร่วมสร้าง อีกทั้งมหาวิทยาลัยฯ ให้
งบประมาณสนับสนุนสูงถึงร้อยละ 15% ของงบดำเนินการ

มาตรฐานด้านพัฒนาสถาบันและบุคคล

ในฐานะที่เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐเมื่อปีพ.ศ.2538 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีการเปลี่ยนแปลง
โครงสร้างการบริหารอย่างมากโดยใช้การบริหารตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม โปร่งใสและตรวจสอบได้มากขึ้น
การบริหารงานที่สำคัญทุกด้านอยู่ในรูปของคณะกรรมการทั้งสิ้น โดยมีองค์กรบริหารสูงสุดคือสภามหาวิทยาลัย รองลง
ไปได้แก่ คณะกรรมการสภาวิชาการ คณะกรรมการบริหารงานบุคคล คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นต้น
มาตรฐานการเงินควรมีผู้ตรวจสอบบัญชีภายนอกเข้ามาตรวจสอบ

ในด้านการพัฒนาสถาบัน มหาวิทยาลัยฯ มีแผนกลยุทธ์ทั้งการพัฒนาทางกายภาพ และ พัฒนาการพัฒนาระดับ
ระดับ มีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผน มีการดำเนินงานจัดการความรู้ การดำเนินการภายใต้การกำกับของรอง
อธิการบดีฝ่ายวิชาการ โดยมีกองวิชาการเป็นหน่วยงานสนับสนุน มีการวิเคราะห์และประเมินผลแผนกลยุทธ์ ตามวงจร
PDCA อย่างไรก็ดีตามการเชื่อมโยงระหว่าง A ไปสู่ P (แผนใหม่) มีความไม่ชัดเจนว่ามหาวิทยาลัยฯ ได้ใช้ผลการประเมิน
และข้อเสนอแนะมาสู่แผนใหม่ได้อย่างไร หนึ่งถ้าข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงมีการกำหนดผู้รับผิดชอบ (การแก้ไขใน
ระดับคณะวิชา หรือ ระดับมหาวิทยาลัย) และลำดับความสำคัญ จะทำให้การประเมินผลแผนงานเป็นเชิงระบบมากขึ้น
นอกจากนี้ข้อมูลผลการประเมินแผนยังไม่สามารถสะท้อนเป้าหมายของการบริหารจัดการในเรื่องของประสิทธิผลหรือ
ต้นทุนในการดำเนินงาน แต่ไม่มีข้อมูลสนับสนุนเรื่องของประสิทธิผล

มหาวิทยาลัยฯ อยู่ในระยะเวลาเริ่มต้นในการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร และ ตัดสินใจโครงการหลักและเพื่อเชื่อมโยงการเรียนการสอนข้ามวิทยาเขต โดยมีการลงทุนสร้างเครือข่ายการสื่อสารระหว่างวิทยาเขต (มี 3 วิทยาเขตที่สามารถใช้การประชุมร่วมกันผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้) มีการนำระบบสารสนเทศมาพัฒนาเครื่องมือการเรียนการสอน เช่น พัฒนาระบบข้อมูลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ระบบมีนำไปสู่การปฏิบัติและใช้งานจริง เช่น ระบบช่วยในการจัดเก็บเอกสารต่าง เช่น จัดเก็บผลงานวิจัย จัดเก็บเอกสารการดำเนินงานต่าง ๆ ซึ่งระบบสามารถค้นคืนแบบ Full Text Search ซึ่งน่าจะเป็นความรู้ขององค์กรด้านการจัดทำพระไตรปิฎก อย่างไรก็ตามระบบงานหลายระบบข้อมูลยังไม่ทันต่อเวลาของการใช้งาน

ผลการประเมินมาตรฐานด้านพัฒนาสถาบันและบุคคล อยู่ในระดับ ดี ที่ระดับคะแนน 4.36 ตัวบ่งชี้ที่ประเมินได้ต่ำกว่าเกณฑ์ 3 คือ การพัฒนาสถาบันสู่องค์กรเรียนรู้โดยอาศัยผลการประเมินจากภายในและภายนอก การกำหนดยุทธศาสตร์เชื่อมโยง และค่าใช้จ่ายทั้งหมดต่อนิสิต โดยที่สองตัวบ่งชี้แรกเป็นการประยุกต์วิทยาการสมัยเก่า/ใหม่ ให้เป็นเชิงระบบมากขึ้น ดังนั้นต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจของผู้บริหาร และ ผู้ปฏิบัติให้มีความเข้าใจตรงกัน และ ปรับรื้อระบบให้มีการปฏิบัติงานเป็นเชิงระบบมากขึ้น

สำหรับค่าใช้จ่ายทั้งหมดต่อนิสิตเต็มเวลาดำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ในโอกาสต่อไปมหาวิทยาลัยฯ ควรมีการคำนวณต้นทุนต่อในการผลิตบัณฑิต และจำแนกตามกลุ่มสาขาให้ชัดเจนมากขึ้นเพื่อจะทำให้เห็นสภาพปัญหาของการบริหารงบประมาณที่ชัดเจนมากขึ้น

มาตรฐานด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน

หลักสูตรมหาวิทยาลัยฯ มีความเป็นอัตลักษณ์และเป็นไปตามจุดมุ่งเน้นที่เป็นศูนย์กลางของการศึกษาทางพุทธศาสนา ทุกหลักสูตรจะมีวิชาด้านพระพุทธศาสนาเป็นวิชาแกน ไม่น้อยกว่า 50 หน่วยกิต ในการจัดการเรียนการสอนมีการปรับพื้นฐานทั้งมรทราสให้มีความรู้พื้นฐานด้านพุทธศาสตร์ และบรรพชิตให้มีพื้นฐานความรู้ศาสตร์ทางโลก อีกทั้งมีการกำหนดให้ผู้ที่จะเป็นบัณฑิตต้องบำเพ็ญประโยชน์ให้กับสังคม เป็นเวลา 200 ชั่วโมงสำหรับนิสิตมรทราส และหนึ่งปีการศึกษาสำหรับนิสิตพระสงฆ์

มหาวิทยาลัยฯ มีการสร้างหลักสูตรระดับประกาศนียบัตร ทั้งบรรพชิต และ คฤหัสถ์ เช่นหลักสูตรประกาศนียบัตรบริหารกิจการคณะสงฆ์สำหรับพระสังฆาธิการ หลักสูตรประกาศนียบัตร เพื่อบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาและศาสตร์สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องสำหรับชาวไทยและชาวต่างประเทศ

มหาวิทยาลัยฯ มีมาตรการในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดให้มีการฝึกอบรมศึกษาฐานให้กับบุคลากรสายวิชาการ แต่ยังไม่พบแนวปฏิบัติที่ชัดเจน

ผลการประเมินมาตรฐานด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนอยู่ที่ระดับ ดี ที่ระดับคะแนน 3.56 ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ได้ผลการประเมินต่ำเป็นลำดับที่ 2 ซึ่งจุดอ่อนมาจากหลายตัวบ่งชี้ที่ยังไม่มีการปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพรอบที่ 1 เช่น คุณภาพอาจารย์ที่วัดด้วยคุณวุฒิของอาจารย์ และตำแหน่งวิชาการ ควรเสนอปรับเกณฑ์การพิจารณาจากตำแหน่งวิชาการเป็นตำแหน่งทางสมณศักดิ์หรือเชื่อมโยงงานทางวิชาการกับตำแหน่งทางสมณศักดิ์ และความรู้ทางปรัญธรรม สัดส่วนของพระนิสิต/นิสิตต่ออาจารย์ประจำที่ไม่ได้ตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอก มหาวิทยาลัยฯ ควรมีการวิเคราะห์เชิงลึก เช่น ข้อมูลด้าน FTES ทั้งของระดับปริญญาตรี และ ปริญญาโท ในการที่จะสรุปผลว่าสัดส่วนนิสิตสูงกว่าอาจารย์เป็นด้วยเหตุใด อนึ่งข้อคิดเห็นของผลการประเมินคุณภาพภายนอก สมศ. ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาคุณภาพบัณฑิตศึกษา เรื่องอาจารย์ควรวินิจฉัย

อีกตัวบ่งชี้ที่ผลการประเมินต่ำกว่าเกณฑ์คือ “ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ใช้ในระบบห้องสมุด คอมพิวเตอร์ และศูนย์สารสนเทศต่อนักศึกษา (บาทต่อคน)” ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความไม่เข้าใจในการคำนวณและจัดเก็บข้อมูลที่แยกแยะระหว่างงบลงทุน และ ค่าเสื่อมราคา อย่างไรก็ตาม สภาพทางกายภาพของห้องสมุดที่อยู่ส่วนกลางอยู่ในสภาพที่ต้องเร่งพัฒนาปรับปรุง และมหาวิทยาลัยฯ ควรมีห้องสมุดเฉพาะทาง เช่นห้องสมุดพระไตรปิฎก หรือ บูรณาการเป็นศูนย์เป็นเลิศเฉพาะทาง (Center of Excellent) และมหาวิทยาลัยฯ มีแผนในการจัดการเอกสารเก่า ๆ ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์

มาตรฐานด้านระบบการประกันคุณภาพ

มหาวิทยาลัยมีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษามาแล้ว 2 ระยะ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพอยู่บนพื้นฐานของ IPOI และมีการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง การดำเนินงานเป็นไปตามวงจร PDCA มีแผนการดำเนินงาน มีการดำเนินงานตามแผน มีการวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน และมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ อย่างไรก็ตามการเชื่อมโยงระหว่าง Act ไปสู่แผนงานใหม่ไม่ชัดเจน และระบบในการจัดเก็บข้อมูลยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของ สกอ. หรือ สมศ. และมีความสูญเสียจากการดำเนินงานประกันคุณภาพสูง เช่น ต้นทุนในการจัดทำสำเนาเอกสารเพื่อตอบสนองการตรวจประกันคุณภาพ เป็นต้น

ผลการประเมินมาตรฐานด้านระบบการประกันคุณภาพอยู่ที่ระดับดี ด้วยระดับคะแนนที่ 4.0

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. มหาวิทยาลัยฯ ควรเพิ่มกลยุทธ์ในการสร้างคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ตามที่มหาวิทยาลัยฯ ได้กำหนดไว้แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนการสอน ให้มุ่งเน้นการเรียนการสอนแบบโครงการ (Project based learning) หรือ การใช้ปัญหาเป็นฐานในการเรียนรู้ (Problem based learning) ซึ่งจะตอบสนองคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ด้าน *ใฝ่รู้ใฝ่คิด และ มีความสามารถในการแก้ปัญหา รวมทั้งมีการวิเคราะห์ข้อสอบที่เน้นแก้ปัญหามากขึ้น*
2. ถึงแม้ว่ามหาวิทยาลัยฯ จะอยู่ในกลุ่มสอง ผลผลิตบัณฑิตและพัฒนาสังคม ในขณะที่เดียวกันมหาวิทยาลัยฯ ยังมีเป้าประสงค์ที่จะเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษาพุทธศาสนาแห่งโลก ฉะนั้นมหาวิทยาลัยฯ ควรมีนโยบาย ระบบและกลไกในการส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ทำการวิจัยให้ได้มาตรฐานสากล
3. หากกลยุทธ์ในการเผยแพร่งานวิจัย และงานวิทยานิพนธ์ สู่อารยธรรมในวงกว้าง และยกระดับวารสาร (บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์) ของมหาวิทยาลัยฯ ให้เป็นวารสารระดับสากล
4. ด้านสาขาวิชาที่เปิดสอนมีความเป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจนและแตกต่างจากมหาวิทยาลัยทั่วไป ทำให้เห็นทิศทางเป้าหมายของมหาวิทยาลัยฯ โดยเฉพาะด้านสาขาพุทธศาสตร์ และ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่อง “พระไตรปิฎก” จึงควรจัดตั้งเป็น “ศูนย์ความเป็นเลิศ” หรือ “Excellence Center” เรื่องพระไตรปิฎก โดยจะเป็นจุดเน้นของมหาวิทยาลัยฯ ที่จะรวมทั้งบุคลากร ทรัพยากร และแหล่งทุนสนับสนุนให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น
5. เนื่องจากสังคมภายนอกในปัจจุบันมีความขัดแย้งสูงมาก ความเข้าใจและกระบวนการจัดการความขัดแย้งที่มีอยู่ในปัจจุบันก็ยังไม่สามารถจะแก้ไขปัญหาได้ ดังนั้น มหาวิทยาลัยฯ จึงควรจะสนใจศึกษาวิจัยปัญหาการจัดการความขัดแย้งแนวพุทธ และ อาจเปิดสาขาการบริหารความขัดแย้งแนวพุทธ ระดับบัณฑิต ดังเช่นที่เปิดสาขาชีวิตและความตาย ซึ่งมหาวิทยาลัยฯ โดยทั่วไปอาจจะทำได้ไม่ดีเท่า

6. ควรริเริ่มเทียบเคียงวุฒิการศึกษาปริญญาตรีทางสงฆ์กับวุฒิการศึกษา เพื่ออาศัยกฎกระทรวงของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อแก้ปัญหานักเรียนที่ต้องเรียนตามเกณฑ์ภาคบังคับ ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้สนใจบวชเรียน และศึกษาด้านพุทธศาสนา
7. มหาวิทยาลัยฯควรมีโครงการความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่มีศักยภาพเพื่อช่วยเหลือในการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยฯ ด้านคุณวุฒิและประสบการณ์ เพื่อให้การพัฒนาบุคลากรมีความหลากหลายและมีการศึกษาจากต่างสถาบันให้มากขึ้น
8. ผู้บริหารในระดับต่างๆของมหาวิทยาลัยฯควรมีหลักสูตรการฝึกอบรมวิชาการด้านการบริหารอุดมศึกษา
9. ด้านการบริหารจัดการ ควรวางระบบการบริหารแยกระหว่างสายบริหาร และสายวิชาการ และสายสนับสนุนให้มีความชัดเจนด้านความรับผิดชอบด้านหน้าที่ และความก้าวหน้าในแต่ละสายงาน
10. มหาวิทยาลัยฯ ควรมีการวิเคราะห์หน่วยต้นทุน (Unit cost Analyze) เพื่อให้รู้ถึงค่าใช้จ่ายที่ต้องลงทุนจริงในการคำนวณค่าจัดการศึกษา ค่าบริการวิชาการ เพื่อเป็นประโยชน์ในการรู้ตนเอง ตั้งและของงบประมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยฯ เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับ
11. มหาวิทยาลัยฯ ควรพัฒนาด้านกายภาพให้มีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของความเป็นอุดมศึกษา
12. ด้านระบบประกันคุณภาพ 1) ปรับปรุงกระบวนการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบสนองการประกันคุณภาพเพื่อการเทียบเคียงภายใน และเป็นข้อมูลประเมินความก้าวหน้าในแต่ละพันธกิจ ซึ่งอาจใช้กลยุทธ์การจัดการความรู้เข้ามาช่วย 2) พัฒนาความรู้และความเข้าใจคุณภาพการศึกษาให้กับบุคลากรทุกระดับ
13. มหาวิทยาลัยฯ ควรแยกการประเมินภายในคณะครุศาสตร์ กับคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ให้เป็นสองกลุ่มสาขาตามที่ สมศ. กำหนด และควรสรุปภาพรวมของผลการประเมินภายใน และควรมีการสรุปย่อกลุ่มวิทยาเขต หรือ กลุ่มวิทยาลัยสงฆ์ หรือ ตามภูมิภาค เพื่อให้เห็นภาพของการดำเนินงานที่ชัดเจนขึ้น เพื่อประโยชน์ในการประเมินคุณภาพและประโยชน์ทางการบริหาร
14. มหาวิทยาลัยฯ ควรประสานกับ สมศ. เพื่อปรับดัชนีชี้วัดของแต่ละมาตรฐานให้สอดคล้องกับธรรมชาติของตนเอง ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ก่อนรับการประเมินภายนอกครั้งต่อไป
15. ควรปรับปรุงสรุปรวบรวมผลการประเมินภายในของวิทยาเขต สาขา ห้องเรียน ให้เป็นข้อมูลการประเมินชุดเดียวกัน เพื่อให้ผู้ประเมินภายนอกจะได้มองเห็นภาพได้อย่างชัดเจน